

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 din. za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglašje po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošti. čok. rač. 11.153. Telefon 45-86

Tudi važno vprašanje

Vojna, ki neusmiljeno divja na zahodu in tudi na severu že peti mesec, je zajela vso Evropo v svojo nič dobrega obetajočo atmosfero. Vojna psihoza — vojna živce — je zajela poleg bojujočih se držav tudi vse nevtralne narode, kajti kot Damoklejev meč visi nad njihovo usodo stalno nevarnost, da bodo pritegnjeni k sodelovanju v tem krvavem plesu. Razumljivo je torej, da tudi mi nismo mogli ostati povsem ravnodušni. Temeljito se moramo pripraviti, da bomo zmožni braniti svojo svobodo, če bi to postala potreba. Priprava ljudstva na pasivno obrambo pred zračnimi napadi, pouk mladine, kako naj se vede v primeru nevarnosti, navodila, kako uporabljati plinske maske, ne glede na to ali jo bodo otroci imeli ali ne — vse to spada k pripravam za vsak primer. Kot najvažnejše v sklopu teh priprav se smatra organizacija evakuacije mestnega prebivalstva, predvsem otrok, za primer če bi nastopila nevarnost. Zavedati se pač moramo, da samo želja po miru nas ne bo rešila pred grozečo nevarnostjo. Če se hoče narod vzdržati, mora biti pripravljen in tudi odločen braniti svojo, s tako ogromnimi žrtvami pridobljeno svobodo.

Učitelstvu je s tem naložena nova naloga, ni sicer težka, toda nevhvaležna.

Če hočemo ohraniti in obvarovati mladino, moramo poučiti in pripraviti starše na vse eventualnosti in za vsak primer. Učitelj poučuj torej starše, kako naj navajajo otroke, da se bodo znašli v slučaju nepredvidenih možnosti, kako se je treba pripraviti, če bi postala evakuacija potrebna, dajaj navodila staršem, kako in kaj naj preskrbijo svojim otrokom za na pot. Biti morajo opremljeni po vzorcu onih angleških otrok, ki so bili evakirani iz Londona, da zaradi velike teže vseh potrebin, tega nesti ne bodo mogli, čeprav bi morda nekaterim redkim staršim vse to tudi preskrbeli.

Do podrobnosti so izdelana vsa navodila — toda preizkušena niso. Pa vendar ne sme to biti povod, da bi prve skrbi ne posvečali naraščajo. Tega je treba ohraniti in nobene žrtve ne smejo biti prevelike. Toda vsa skrb, posvečena mladini, se prenaša nanjo le posredno potom staršev, v prvi vrsti mater. Poučeni morajo biti o vseh smereh in možnostih pasivne obrambe, da bodo znali varovati svoje otroke. Toda pri tem prihajajo do vpliva in povsem logičnih psiholoških posledic takih predavanj na preprosto ljudstvo. Govori se mu le o tem, kako se naj čuva, kako mora biti pripravljen na beg — res gre tu primarno za življenje otrok — a pri tem mu nihče ne govori o tem, kdo bo v primeru potrebe branil domovino, kako mora biti tudi vse ljudstvo pripravljeno sodelovati in pomagati pri aktivni obrambi in zaščiti lastnega doma — ni predavanj o propagandi za nesebično in požrtvovalno ljubezen do domovine. Manjka vzpodbude za samozavest in resnični narodni ponos, pomanjkljiva je vzgoja k pripravljenosti na žrtve v obrambi lastne svobode. Učitelstvo ima vedno priliko opozoriti, in tudi na tem mestu smo že ugotovili, da so prav te čednosti med našim narodom zelo slabo razvite.

Majhen narod smo! Zgodovina nam je dovolj zgodovinska pričra, kako se nam je v preteklosti godilo, zato moramo toliko bolj in nad vse ceniti svojo svobodo. Nihče drugi se zanj ne bo boril, če se sami ne bomo pogumno postavili v njeno obrambo. In če je tako, in ker nam nihče ne more dati prave garancije, da bomo lahko ostali izven krvavega vrveža, tedaj je nujno potrebno vzgajati narod k požrtvovalni narodni zavesti, ponosu in tudi k pripravljenosti, stopiti med aktivne branilce domovine, če nam zla usoda ne bo prizanesla.

Danes, ko smo se naenkrat znašli sredi zelo resnega položaja, se opaža pomanjkanje prave državljanske vzgoje. Mnogo je že bilo govora o tem vprašanju, toda ni bilo zanj pravega razumevanja, ker se je hotelo prikrojevati na način, ki bi narodu ne prinašal koristi. Le demokracija in svobodoljubje morata biti glavna temelja pravi državljanski vzgoji.

Dvajset let svobodnega razvoja naše države in tudi naše ožje domovine je za nami. Ves ta čas bi se lahko spretno in koristno izrazil tudi v to, da bi se narod vzgajal in pripravil za borec in odločne branilce svobode in demokracije. To bi moralo biti najvišje načelo, ker je le v tem najmočnejši temelj mogočnega bodočega razvoja našega naroda in naše države. Toda namesto tega se je ljudstvo vzgajalo v verne poslušalce in reporterje raznih demagoških strankarskih gesel.

Mnogo je zamujenega, in ravno sedaj postaja ta zamuda še prav posebno občutna. Ni pa še prepozno. Na onih mestih, kjer so organizirali vzgojo k pasivni zaščiti ljudstva, naj se započne tudi posebna akcija za vzgojo našega ljudstva, ki mu bo dvigala narodni ponos, samozavest, ki bo vsmerjala vse njegove sile v pozitivno smer ter utrdila njegovo voljo in pripravljenost doprinesti tudi največje žrtve, če bo treba braniti svobodo domovine.

Naše zahteve

Ko dobim prvega plačo, se mi kar milo stori. Tak lep denar! Ali niso morda naše zahteve vendar — le pretirane. Kaj pa drugi, ki sploh ne poznajo prvega, ki nimajo stalne plače? Kadar prodajo nekaj jajc, si kupijo sol in moko...

Sedem in odštejem denar za špecerijo, mleko, meso, stanovanje, luč. Imenitno! Ostane mi še kar nekaj stotakov. Pokličem moža. »Poslušaj, ta mesec bo kar nekam šlo. Vse sem že odštela in še bo nekaj denarja ostalo.« Mož se namuzne in mi pomoli šop čekov; za samopomoč, članarino, obroke za manufakuro, časopis, revijo. Jaz pišem in pišem. Vse bo poravnano in še ostalo bo. Končno seštejem vsote. Majhne so. — Srce mi skoraj obstane. Kaj? Nad 600 dinarjev bodo porzli čeki? Ali se nisem zmotila? Pregledam še enkrat in seštejem. Vse prav. Za nameček pa se oglasi še mož: »Kaj pa drva? Strežnica, krojač, mizar, šivilja? In še ostanki od prejšnjega meseca? Tu 40, tam 5, tu zopet 20 dinarjev. Zdravnik še ni plačan. Otroci potrebujejo toplo perilo, obleke ni, jaz bi si moral kupiti srajco, ti si zadnjič rekla, da bi rabila neke malenkosti.« Tako! In kaj sedaj? Hm, pa še na zborovanje bo treba ta mesec. Vsaj eden mora iti. In še mnogo, mnogo kaj...

Še enkrat sedem k obračunu. Vsak dobi toliko, da bo potolažen. Nekaj postavk odložim za prihodnji mesec. In kaj bo prihodnji mesec? Ista pesem. Tako se naše življenje vleče od prvega do prvega. Vmes pa mine trideset dni, ki jih porabimo za to, da odgovarjamo na različne opomine in pisma, ki groze z advokati in sodnijo. Veseli smo, če je dan minil, ker smo zopet nekoliko bližje prvemu. In potem? Isto! Isto, isto, vedno isto...

Tako vegetiramo vsi od pripravnikov dalje. Vsi tisti, ki živimo od gole plače. Med nami ni nikakih izjem.

Pa bo kdo dejal: »Kaj pa šola? Ali na njo čisto pozabite in samo računate? Saj ste vendar učitelji.« Da! Zal, je res tako, da nam večino prostega časa in energije pobere brezplodno računanje in prav tako brezplodno kalkuliranje. Še vedno smo v borbi za golo življenje toliko naivni, da verujemo v možnost izhajanja s tako mizernimi plačami.

»Materials«, ki ga v našem poklicu obdelujemo, niso mrtve številke. Naš »material« so živa bitja in ko jih oblikujemo, moramo poznati okolico, iz katere so izšla, poznati njihove individualnosti, se poglabiti v duševnost vsakega posebe. In tega ne moremo storiti v polni meri. Kako tudi, če nam večino energij pobere skrb za lastni obstanek in skrb za obstanek lastne družine. Zavedamo se, da grešimo, če izvršujemo svoje obveznosti samo napol. Zavedati pa bi se morala tudi država, da greši prvenstveno ona proti lastnemu narodu, če nas pusti živeti tako klavrno življenje. Plača vendar ni elastika, ki se da poljubno raztegniti. Za vse naše potrebe

Kaj bo z draginjskimi dokladami poročenih uradnic

V naši državi imamo tisoče in tisoče poročenih uradnic in učiteljev. Večina je poročena z državnimi uslužbenci, nekaj pa tudi z možmi svobodnih poklicev. Vse te žene, ki imajo na ramah še materinsko in gospodinjisko skrb, morajo opravljati poklicno delo, ki terja celega človeka. Saj so se v mnogih poklicih prej udeleževali le možki, sedaj pa se v njih udeležujejo tudi žene z vso vestnostjo in odgovornostjo. Opravljajo torej delo vredno možkega. Učiteljica nima nič manj šole in nič manj dolžnosti kakor njen možki tovariš, ali poštna uradnica mora delati prav isto delo, kakor uradnik — možki. Isto delo, kakor ga opravlja neporočena uradnica ali možki, mora opravljati žena - uradnica. Ali je torej socialno in pravično, da prejema za svoje delo drugačno nagrado? Nagrada je vedno v nekem pravičnem razmerju s poklicnim udejstvovanjem, t. j. odgovorno in težko delo zahteva večjo nagrado, enako delo zahteva enako plačilo. To je osnova vsake pravične razdelitve. Zakaj se torej poročeni uradnici ne odmerja plača po tem edino merodajnem merilu, t. j. po delu, temveč se ji meri po možu? Ne plačuje se torej njeno delo, o katerem ne more nihče trditi, da ni isto kakor delo samskega uradništva, ampak je edino mož tisti nesrečni faktor, ki ji znižuje po zakonu pravičnosti ji pripadajoče prejemke. K temu moram še dostaviti, da imajo te uradnice svoje može večinoma iz socialno šibkejših slojev, uradnike ali uslužbence, ki ne zaslužijo sami dovolj, da bi mogli dostojno preživeti svojo družino. Žena opravlja isto delo kakor samske tovarišice, opravlja pa ga, da bi z zaslužkom pomagala možu vzdrževati in preživljati deca. Služi torej obče narodnim interesom — vzgoji mladine, ki je up vsakega naroda. Že večkrat sem napisal, da je mladina takšna, kakršna je družina. Zdrava in zadovoljna družina daje tudi zdravo in zadovoljno mladino, kruho-

bujemo določene vsote, ki se nikakor ne dajo zmanjšati. Država pa vendar ne bo zahtevala, da bomo lačni in da bomo raztrgani hodili okrog in se kljub temu z vso vneto posvečali poklicu.

Iz naših rok gredo v svet vsi poklici: umetniki, znanstveniki, izumitelji, uradniki, obrtniki, kmetje, delavci. Vsak poklic zahteva temeljito ljudskošolsko izobrazbo. Celo poslanci in ministri se imajo zahvaliti za svoja mesta najprej svojemu ljudskoškemu učitelju, ki jih je s težko mujo rešil »izvirnega greha« sodobne civilizacije — analfabetizma. Kako naj človek dela temeljito, če nima sredstev, da bi se nadalje izobraževal in šel s časom in razvojem? Kot izobraževalci najširših plasti naroda smo učitelji najbolj upravičeni zahtevati take plače, ki bi nam enkrat za vselej odpravile vse skrbi materialnega in kulturnega značaja.

V svojih kulturnih zahtevah smo dokaj skromni. Kaj zahtevamo? Knjige in potovanja. Knjige so nam nujno potrebne za nadaljnjo izobrazbo, saj smo na učiteljskih tih izobrazbo komaj povohali. O tem mi ni treba izglubljati mnogo besedi. Dejstvo je, da prejdemo v nasprotnem primeru rakovo pot. Izobraževati se še nadalje smo dolžni v lastnem interesu in v interesu otrok. Knjige pa so drage.

Druga taka zahteva so potovanja. Šolski zakon zahteva, naj se otroci vzgajajo v ljubezni do domovine. Lepo! Toda govori o lepoti domovine, če sam nisi videl ne Beograda, ne Bleda, ne morja, ne planin. Potovanja, kjer bi vse to videl na lastne oči, si ne more privoščiti niti pripravnik, niti učitelj kake višje skupine, če ima družino. In vendar so nam potrebna kakor košček vsakdanjega kruha.

Zahteve po temeljitem izboljšanju našega materialnega in kulturnega položaja so torej popolnoma upravičene. Kadar nam ne bo več treba večno misliti na to, kako se bomo otepalih raznih upnikov, kadar bomo imeli izpolnjene vse pogoje za uspešno poučevanje v šoli, šele takrat bo država lahko upravičeno zahtevala od nas, da v polni meri izpolnimo svojo službeno dolžnost in šele takrat bo ljudska šola stopila na pot k popolnosti.

Jasno je torej, da se bo moralo vse delo naših organizacijskih edinic v bodoče osredotočiti okrog sledečih zahtev:

1. Zahtevamo v interesu naš samih, naših družin in v interesu naroda in države takojšnje zvišanje plač in sicer v taki meri, da bo popolnoma zadosteno našim materialnim in kulturnim potrebam.

2. Dokler tem našim zahtevam merodajni činitelji ne ugrade, smo prisiljeni proglasiti moratorij za vse naše dolgove in zahtevamo, da ga oblasti pripoznajo in odobre.

3. Če bomo ugotovili, da naše zahteve ne najdejo primerenega odziva, odklanjamo odgovornost za nezadostne uspehe in ljudski šoli in na polju ljudske prosvete sploh. H. H.

vanje (družina mora imeti večje stanovanje!) 100 din, hrana 300 din, zavarovanje, davek, darila 100 din; 10 % večja potrošnja (dekla ne gospodinji nikoli tako ekonomsko kakor gospodinja sama) 100 din = 800 din. Koliko torej ostane tej družini?

	Zenina plača	Skupna	Izdatek za hrano in stanovanje	Ostane
IX.	800	2100	2120	— 20
VIII.	1000	2355	2320	+ 25
VII.	1300	2800	2520	+ 280
VI.	1600	3150	2720	+ 330
V.	2000	3600	2920	+ 680

Ta tabela nam nazorno kaže, koliko ostane tej družini in kako izgleda v resnici »dvojno zaslužkarstvo« (boljši izraz bi bil — poldrujo).

Ne le osnovno načelo pravičnosti, ki zahteva za enako delo enako plačilo, tudi materialna beda, v kateri živi družina poročenih uradnic, terja, da se prejemki poročenih uslužbenk izenačijo s prejemki samskih uradnic. Zaključujem svoja izvajanja z besedami uvodnika v »Učiteljskem tovarišu« št. 19.

»Kdor sprejme človeka v službo in mu odkaže enako delo kakor drugemu, pa ga manj plača, ker je delojemalec ženska, ki je s poroko sledila svojim človeškim, prirodnim in državljanjskim pravicam — v takem primeru pač ne moremo govoriti o demokraciji in tako postopanje za delodajalca ni častno, niti moralno in niti pravično.«

Nove naloge

Staro leto nam je prineslo toliko sprememb, zunanepolitičnih in domačih, da se tega zgodovinskega dejstva vsi skupaj morebiti še premalo zavedamo. Kar se tiče učiteljskega stanu, odnosno naše organizacije, je brez dvoma zarezalo življenje globoko brazdo tudi v nas. Organizacija, ki je spajala v lepi harmoniji dvajset let celokupno jugoslovansko učitelstvo, stoji zaradi zadnjih sprememb pred mogočeno reorganizacijo, katera se mora prilagoditi življenju, ne glede na to, ali je splošni razvoj vseskozi pozitiven ali ne. Toda mi smo del naroda, še več, smo v širokem podedelju tudi njega praktični vodniki, zato pred življenjem, kakršno se giblje okrog nas, ne smemo zapirati oči, še manj, da bi plavalji proti toku zgodovine. V tem oziru je znal posebno slovenski učitelj vedno prisluntni potrebam in željam naroda ter bil točen tolmač prosvetnih in kulturnih razmer našega mesta, trga, vasi, naselja, dasi ni v javnem političnem življenju nikoli igral prve violine.

Politike v svobodnem demokratskem narodnem izživiljanju ne smemo zametovati, ker politika je važno gibalno in kulturnega in gospodarskega življenja. Na novi čas, kakršnega pojmuemo pod demokracijo, se je treba skrbno pripraviti. Ni odveč, to posebno poudariti. Služiti ljudstvu in njegovim potrebam in obenem ne zanemariti ideje državljanske vzgoje (ker to se morda vedno premalo poudarja!) naj ostane tudi za bodoče glavna smernica dela in organizacije vsega jugoslovanskega učiteljskega, najsi se je ono organiziralo na kateri koli narodni podlagi. Kar se tiče slovenskega učitelja, vsakdo ve, kje je njegovo mesto.

Demokratskemu pojmovanju moramo ostati zvesti tudi v bodoče. Sedaj bo najvažnejše, da si ohranimo solidno organizacijo, katere osnove bodo kakor doslej na ramenih vsega slovenskega učiteljskega. Nihče ne more slovenskemu učitelju očitati, da ne ljubi naroda. To spoznanje je bilo že pred več kot deset leti v učiteljskem telesu tako močno, da je v službi ljudstva iztrgalo iz sebe vse tisto, kar je temu ljudstvu že deset in desetletja v največje zlo — namreč strankarstvo in politično partizanstvo.

Naša politika bodi tudi v bodoče v oporo narodu, naša sloga pa v zgled in v opomin vsem, ki mislijo, da imajo nad narodom besedo!

Dsebina:

Tudi važno vprašanje.

Naše zahteve.

Kaj bo z draginjskimi dokladami poročenih učiteljev.

Nove naloge.

Učiteljski pevski zbor Dragu Supančiču.

Pisma s podedelja.

Naši šolski odri.

† Tovariš Jože Terčak.

UČITELJSKI PRIPRAVNIKI IN NJIHOVA POLOŽAJ: Na razstanku. — Učiteljica začetrnica o svojem delu. — Navadna zgodba.

LISTEK: A. P. Čehov o učiteljih. — Misli.

Splošne vesti. — Kaj vse pišejo. — Osebnе zadeve. — Naša gospodarska organizacija. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.